

САНГИЙН ЯАМ

ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ НАРЫН 2025 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨЛ БЭЛТГЭХ УДИРДАМЖ

[Төсвийн тухай хуулиас:
8.3.4.санхүү, төсвийн
асуудал эрхэлсэн төрийн
захиргааны төв
байгууллага Засгийн
газрын баталсан жилийн
төсвийн хязгаарыг
төсвийн удирдамжийн
хамт жил бүрийн 7 дугаар
сарын 5-ны дотор
төсвийн ерөнхийлөн
захирагчид хүргүүлэх]

[Төсвийн удирдамж болон
төсөв бэлтгэх маягууд,
судалгааны хүснэгтүүд MS
Word болон MS Excel файл
хэлбэрээр Сангийн яамны
веб хуудсанд тавигдсан
болно]

[Холбоос линк](#)

АГУУЛГА

1. ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ (ТЕЗ) НАРЫН 2025 ОНЫ ТӨСВИЙН ХЯЗГААР	3
2. ТЕЗ НАРЫН 2025 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨЛ БЭЛТГЭХ ЗААВАР.....	3
2.1 Өмнөх жилийн удирдамжаас өөрчлөгдсөн зүйлс:	3
2.2 Төсвийн хязгаарт багтсан санал бэлтгэх	3
2.3 Төсвийн ангилал.....	3
2.4 Төсвийн маягт	4
2.5 Орон нутгийн төсвийн орлогын талаар	4
2.6 Орон нутгийн төсвийн зарлагын талаар	6
2.7 Төсвийн саналыг FISCAL-B программд оруулах	7
2.8 Төсвийн санал хүлээн авч хянах.....	7

1. ОРОН НУТГИЙН ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ (ТЕЗ) НАРЫН 2025 ОНЫ ТӨСВИЙН ХЯЗГААР

Улсын Их Хурлаас 2024 оны 06 дугаар сарын 05-ны өдөр баталсан Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2025 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2026-2027 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулиар 2025 оны нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн нийт орлогыг ДНБ-ий 30.9 хувь, нийт зарлагыг ДНБ-ий 32.9 хувь, нэгдсэн төсвийн нийт тэнцвэржүүлсэн алдагдлыг ДНБ-ий 2.0 хувь байхаар тус тус тогтоосонтой нийцүүлж “Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарын 2025 оны төсвийн хязгаар”-ыг боловсрууллаа. *(Орон нутгийн төсвийн орлогын нийт хэмжээ болон зарлагын хязгаарын хэмжээг Сангийн сайдаас хүргүүлсэн албан бичгийн 2 дугаар хавсралтаас үзнэ үү)*

2. ТЕЗ НАРЫН 2025 ОНЫ ТӨСВИЙН ТӨСӨЛ БЭЛТГЭХ ЗААВАР

2.1 Өмнөх жилийн удирдамжаас өөрчлөгдсөн зүйлс:

- 2.1.1 Орон нутгийн төсвийн орлогын нийт хэмжээ болон зарлагын хязгаарыг тогтоож өгсөн;
- 2.1.2 Орон нутгийн төсвөөр хэрэгжүүлэх чиг үүргийг төсвийн “хөтөлбөр”-ийн ангилалтай уялдуулах зорилгоор шинэчилсэн заавар энэхүү удирдамжийн хавсралтаар хүргүүлсэн
- 2.1.3 Үр дүнд суурилсан төсвийн төлөвлөлтийн маягт, зааварчилгааг бүх аймаг, нийслэл дагаж мөрдөнө.
- 2.1.4 Өмнөх жилүүдэд хэрэглэж байсан зарим маягтуудыг хассан

2.2 Төсвийн хязгаарт багтсан санал бэлтгэх

- 2.2.1 2025 оны төсвийн жилээс эхлэн орон нутгийн төсвийн суурь зарлага ба нийт зарлагын хязгаарыг тогтоож байгаатай холбогдуулан зөвхөн зарлагын хязгаарт багтсан төсвийн санал хүлээн авна. Төсвийн хязгаараас хэтэрсэн саналыг Сангийн яам хянахгүй болохыг онцгой анхаарах.

2.3 Төсвийн ангилал

- 2.3.1 Төсвийн саналыг Сангийн сайдын 2015 оны 7 дугаар тушаалаар баталсан ангиллын дагуу бэлтгэнэ.
- 2.3.2 Төсвийн тухай хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 31.1-т “эрхлэх асуудлын хүрээнд хөрөнгө оруулалтын арга хэмжээ, түүнд шаардагдах хөрөнгийн хэмжээг холбогдох хөтөлбөрт тусгасан байх” гэсний дагуу хөтөлбөрийн ангиллыг орон нутгийн төсвийн төлөвлөлтөд зохистой байдлаар ашиглах хэвшүүлэх зорилгоор **2.2_ҮДСТ төсвийн саналын маягтын заавар_ОН** файлд дахь **Заавар №1** болон **Заавар №2**-ын **Маягт 5**-ын хавсралтад заасны дагуу бүх аймаг

болон нийслэл урсгал болон хөрөнгийн зардлын төсвөө зохих хөтөлбөрт хуваарилах

- 2.3.3 Ингэхдээ орон нутгийн хөрөнгө оруулалт, орон нутгийн хөгжлийн сан, замын сан, байгаль хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардлын эх үүсвэрээр хэрэгжих төсөл арга хэмжээ бүрийг үндсэн чиг үүрэгт хамаарах төсвийн хөтөлбөрөөр төлөвлөх;

2.4 Төсвийн маягт

- 2.4.1 Орон нутгийн төсвийн нийт орлого ба суурь орлогын орлогын тооцооллыг дэлгэрэнгүй байдлаар гаргаж ирүүлнэ.

- 2.4.2 Тогтвортой хөгжлийн зорилготой уялдсан үр дүнд суурилсан төсвийн төлөвлөлтийг бүх аймаг болон нийслэл заасны дагуу боловсруулна

Хүснэгт 1. Төсвийн саналын маягтууд

Маягтын нэр	Агуулга
1_ОН-ын төсвийн орлогын маягт	ОН-ын татварын болон татварын бус орлогын бодит хэмжээг тогтооход шаардлагатай мэдээллийн дэлгэрэнгүй асуулгыг татвар, төлбөр бүрээр тодорхойлох
2.1_ҮДСТ төсвийн саналын маягт	Орон нутгийн төсвийн зарлагын хэрэгцээг төсвөөр хэрэгжүүлсэн хөтөлбөр, арга хэмжээний хүрэх үр дүн, шалгуур үзүүлэлтийн хамт тодорхойлох
2.2_ҮДСТ төсвийн саналын маягтын заавар_ОН	Заавар №1. Төсвийн “Хөтөлбөр”-ийн ангиллыг зохистой хэрэглэх Заавар №2 Үр дүнд суурилсан төсвийн төслийн маягтыг бөглөх
3_Fiscal-B гарын авлага	Fiscal B системийн гарын авлага

2.5 Орон нутгийн төсвийн орлогын талаар

Орон нутгийн 2025 оны төсвийн орлогын төслийг боловсруулахдаа орон нутгийн төсвийн суурь орлого, санхүүгийн дэмжлэг, дээд шатны төсөвт төвлөрүүлэх орлогын хэмжээг зохистой тогтоох үүднээс аймаг, нийслэлийн Засаг дарга дараах зарчмыг баримталж, шаардлага хангасан мэдээллийг ирүүлнэ. Үүнд:

- 2.5.1 Орон нутгийн орлогын төсөөлөл, гүйцэтгэл, холбогдох тайлбар танилцуулгыг орлогын эдийн засгийн ангиллын дагуу бэлтгэх;
- 2.5.2 Төсвийн орлогыг эдийн засгийн суурь үзүүлэлтийн таамаглалтай уялдуулж судалгаа тооцоонд үндэслэх;
- 2.5.3 Төсвийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.6.10 дахь заалтад заасны дагуу 2025 онд орон нутгийн төсөвт төвлөрөх аж ахуйн

- нэгжийн орлогын албан татварын төсөөлөл, судалгааг бэлтгэж ирүүлэх;
- 2.5.4 Засгийн газрын 2021 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдрийн 345 дугаар тогтоолоор төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн ил тод байдал, засаглалыг сайжруулах чиглэлийн хүрээнд орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлэх ногдол ашгийн орлогыг тодорхойлох;
- 2.5.5 Орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж байгаа уул уурхайн компаниудын үйл ажиллагааны талаарх мэдээлэл, үйлдвэрлэл борлуулалтын өмнөх онуудын гүйцэтгэл, ирэх оны төсөөллийн талаар мэдээлэл бэлтгэх;
- 2.5.6 Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлд заасны дагуу албан татвар ногдуулах жилийн орлогын төлөвлөгөөг боловсруулах. Үүнд:
- 2.5.6.1 Нийгмийн даатгалын байгууллагаас НДШ ногдуулахаар тооцсон цалин, хөдөлмөрийн хөлс болон түүнтэй адилтгах орлогын хэмжээг хувь хүний орлогын албан татвар ногдуулахаар тооцсон орлогын хэмжээтэй тулгаж, хөдөлмөр эрхлэгчдийн тоо, цалингийн сан зэрэг үзүүлэлтийн гүйцэтгэлийг 2024 оны хагас жилийн болон 2023 оны жилийн эцсийн байдлаар **1_ОН төсвийн орлогын тооцоолол** файл дахь **"5.XXOAT"** болон дагалдах хүснэгтүүдийг ашиглан цалингийн шатлал, интервалаар бэлтгэх;
- 2.5.6.2 Иргэдийн хадгаламжийн хүүгийн орлогод ногдуулах албан татварын орлогыг тооцоход шаардагдах мэдээллийг холбогдох банк, санхүүгийн байгууллагуудаар гаргуулж, эдгээр мэдээлэлд үндэслэн хувь хүний орлогын албан татварын орлогын тооцооллыг бэлтгэх;
- 2.5.7 Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар, Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслийн албан татвар, Галт зэвсгийн албан татварын орлогын төлөвлөгөөг боловсруулахад холбогдох татварын алба, улсын бүртгэлийн байгууллага, цагдаагийн байгууллагаас шаардлагатай мэдээллийг гаргуулж, тус мэдээлэлд үндэслэн **1_ОН төсвийн орлогын тооцоолол** файл дахь **"2. ҮХЭХ", "3. Авто", "8. Галт зэвсэг"** болон тэдгээртэй дагалдах хүснэгтүүдийг ашиглан орлогын төлөвлөгөөг боловсруулах;
- 2.5.8 Газрын төлбөрийн орлогын төлөвлөгөөг боловсруулахад холбогдох татварын алба, газрын албанаас шаардлагатай мэдээллийг гаргуулж, тус мэдээлэлд үндэслэн **1_ОН төсвийн орлогын тооцоолол** файл дахь **"1. Газар"** болон түүнтэй дагалдах хүснэгтүүдийг ашиглан орлогын төлөвлөгөөг боловсруулах;
- 2.5.9 Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийг Засгийн газрын 2022 оны 1 дүгээр сарын 5-ны өдрийн 2 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах төлбөрийн орлогын хэсгийг бүрдүүлэх, зарцуулах, тайлагнах

- журам"-ын хавсралтад заасан маягтуудыг холбогдох байгууллагын саналыг харгалзан бэлтгэж, тус мэдээлэлд үндэслэн байгалийн нөөц тус бүрээр тооцоолсон орлогын төлөвлөгөөг ирүүлэх;
- 2.5.10 Хог хаягдлын тухай хууль болон Сангийн сайд, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2018 оны 192, А/243 дугаар тушаалаар хамтран баталсан "Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийн хэмжээг тооцох аргачлал"-ын дагуу нэгдсэн журмаар тооцож ирүүлэх;
- 2.5.11 Хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлаар тогтоосон албан татварын хувь, хэмжээний мэдээллийг холбогдох тогтоол, шийдвэрийн хамт хавсаргаж ирүүлэх;
- 2.5.12 Шинээр батлагдсан хууль тогтоомж, төсвийн орлого бүрдүүлэлтэд нөлөө үзүүлэх үр дагавар бүхий шийдвэрийн нөлөөллийг тооцож, холбогдох мэдээлэл материалыг хавсаргаж ирүүлэх (Иргэдийн хурлын тогтоол г.м);
- 2.5.13 Орон нутгийн төсвийн орлогын тооцооллыг энэхүү удирдамжид хавсаргасан **1_ОН төсвийн орлогын тооцоолол** дагуу бэлтгэж, шаардлагатай мэдээллийг баталгаажуулан ирүүлэх бөгөөд ийнхүү ирүүлээгүй тохиолдолд орлогын төсөөллийг Сангийн яаманд байгаа мэдээлэлд үндэслэн боловсруулах болно гэдгийг анхаарна уу.

2.6 Орон нутгийн төсвийн зарлагын талаар

- 2.6.1 Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн харьяанд хамаарах төсвийн байгууллагуудын цалин хөлсний зардлыг тооцохдоо Засгийн газрын 2022 оны 12 дугаар сарын 28-ны өдрийн 487 дугаар тогтоолын хавсралт, Засгийн газрын 2023 оны 06 дугаар сарын 21-ний өдрийн 240 дүгээр тогтоолын хавсралтуудаар баталсан төрийн захиргаа, төрийн үйлчилгээний ангилал, зэрэглэл, түүнд харгалзах албан тушаалын жагсаалтаар ажилчдын тоог гаргаж, Засгийн газрын 2024 оны 03 дугаар сарын 27-ны өдрийн "Төрийн албаны зарим албан тушаалын цалингийн хэмжээ, доод хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай" 128 дугаар тогтоолын харгалзах хавсралтын дагуу бүтэн жилээр тооцох бөгөөд Монгол Улсын Их Хурал, Засгийн газрын аливаа шийдвэр гараагүй тохиолдолд шинэ орон тоог нэмэгдүүлэхгүй;
- 2.6.2 Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн харьяанд хамаарах сангуудын төлөвлөлт, хэрэгжилтийг "Төсвийн тухай хууль" болон "Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хууль"-д тус тус нийцүүлэн төлөвлөж хуулийн хэрэгжилтийг ханган ажиллах. Тухайлбал, "Байгаль хамгаалах сан", "Эрсдэлээс хамгаалах сан" зэрэг тодорхой хуулийн зохицуулалтгүй сангуудыг тусдаа дансанд төсөвлөхгүй байх.
- 2.6.3 Аймаг/нийслэлийн болон сум/дүүргийн ИТХ-ын тогтоолын 1 дүгээр хавсралтаар зөвхөн аймгийн эсвэл сумын төсвөөр хэрэгжүүлэх хөтөлбөр, хүрэх үр дүнгийн талаарх чанарын болон тоо хэмжээний үзүүлэлтийг батлах /сумын төсвийн суурь зарлага, суманд олгож

- байгаа орлогын шилжүүлэг санхүүгийн дэмжлэгийг оруулахгүй байх/;
- 2.6.4 Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардлыг байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн 18.1-т заасан хувь, хэмжээний доод хязгаараас багагүй байхаар тооцож ирүүлэх;
- 2.6.5 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулиар төсвийн байгууллага, түүний албан тушаалтны зарим үйл ажиллагаа, хангамжийг хязгаарласантай холбогдуулан төсвийн урсгал зардлын саналд хуулиар хориглосон зардал, арга хэмжээг тусгахгүй байх.

2.7 Төсвийн саналыг FISCAL-B программд оруулах

Төсвийн төлөвлөлтийн үйл явцыг Fiscal программаар дамжуулан авах ба 2025 оны төсвийн орлого болон зарлагын саналыг FISCAL-B хувилбарыг ашиглаж Сангийн яаманд ирүүлнэ. Системд өгөгдөл оруулах зааварчилгааг энэхүү удирдамжид хавсаргасан **3_Fiscal-B гарын авлага** файлаас харна уу. Программд өгөгдөл оруулахтай холбоотой тодруулгыг Сангийн яамны ТБТГ-ын зөвлөх Ш.Оюунбаатар oyunbaatar@mof.gov.mn хаягаар болон **51-265753** утсаар лавлана уу.

2.8 Төсвийн санал хүлээн авч хянах

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төсвийн саналыг дор дурдсан хугацаанд хянаж Засгийн газар болон Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхэд бэлтгэнэ.

Хүснэгт 2. Төсвийн төсөл бэлтгэх процесс

Хяналт болон төлөвлөлтийн процесс	Эхлэх болон дуусах хугацаа
Аймаг, нийслэлийн 2025 оны төсвийн суурь орлого, суурь зарлагын саналыг хянах	VII/22- VII/31
Жилийн төсвийн төсөлд инфляцын болон бусад бодлогын тохируулга хийх	VIII/01- VIII/10
Монгол Улсын 2025 оны төсвийн төсөл, Нийгмийн даатгалын сангийн 2025 оны төсвийн төсөл, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2025 оны төсвийн төслийг тус тус холбогдох бусад материалын хамт Засгийн газрын хуралдаанд хэлэлцүүлэхэд бэлтгэх	VIII/10- VIII/15
ТЕЗ нартай 2025 оны төсвийн төслийн талаар хэлэлцүүлэг хийж холбогдох тохируулгыг хийн, УИХ-д өргөн мэдүүлэхэд бэлтгэх	VIII/15- VIII/30

Төсвийн Ерөнхийлөн захирагчид төсвийн төслийн саналаа бэлтгэхдээ маягтад заасан үзүүлэлтийг бүрэн бөглөж, мэдээллийн үнэн зөв, бодит байдлыг Төсвийн тухай хуульд заасны дагуу хариуцах бөгөөд дээрх шаардлагуудыг хангахгүй, холбогдох материалууд дутуу төсөл, арга хэмжээг хүлээн авахгүй, албан бичгээр буцаахыг анхаарна уу.

Аймаг, нийслэлийн төсвийн саналыг дараах хуваарийн дагуу хянаж эцэслэнэ.

Хүснэгт 3. Аймаг нийслэлийн төсвийн санал хянуулах хуваарь

Төсвийн санал хүлээн авч хянах хугацаа		Аймаг/Нийслэл
2024.07.22	Даваа	Баян-Өлгий, Баянхонгор, Булган
2024.07.23	Мягмар	Говь-Алтай, Говь-Сүмбэр, Дорноговь
2024.07.24	Лхагва	Дорнод, Дундговь, Завхан
2024.07.25	Пүрэв	Архангай, Өвөрхангай, Өмнөговь
2024.07.26	Баасан	Сүхбаатар, Сэлэнгэ, Төв
2024.07.29	Даваа	Увс, Ховд, Хөвсгөл
2024.07.30	Мягмар	Улаанбаатар
2024.07.31	Лхагва	Орхон, Дархан-Уул, Хэнтий

--o0o--